

HET POSTHOTEL AAN DE GENTSE KOUTER

Een luxehotel voor de stad

Jan Steeman

Tot en met 1963 stond op de Kouter, tussen Opera en Handelsbeurs, het Hotel de la Poste. Dit gebouw werd in 1814 opgetrokken naar een ontwerp van architect Pierre-Jacques Goetghebuer (1788-1866), op de plek waar tot dan het Sint-Sebastiaanshof gelegen was. Het is echter weinig geweten dat de stad het hotel overkocht in 1905 en het in de aanloop naar de Wereldtentoonstelling van 1913 transformeerde tot luxehotel. In dit artikel focussen we vooral op deze ingrijpende verbouwingsfase en de toenmalige inrichting. Het project stond onder leiding van stadsarchitect Charles Van Rysselberghe (1850-1920) en betreft een zeldzame samenwerking met zijn broer Octave (1855-1929).

Voorgeschiedenis

Aan het statige gebouw aan de Kouter ging een hele geschiedenis vooraf. Het gebouw was al een begrip voor de stad het pand aankocht begin 20ste eeuw. De post, het communicatiekanaal bij uitstek in de vroege 19de eeuw, was daar niet vreemd aan. In 1779 huurde postmeester Jean Marie Busso (1739-1807) het gildehuis van de Sint-Sebastiaansgilde, een schutterij. Busso had net de Paardenposterij overgenomen van de familie Vander Gucht en werkte aanvankelijk in dienst van de prinselijke familie Thurn und Taxis die een groot deel van de postdiensten in West-Europa in handen had. In 1792 werden de posteries een staatsdienst.

Bij de overname besliste hij om de dienst van de Hoogpoort te verhuizen naar de prestigieuze Kouter. Deze beslissing had twee redenen: de Kouter lag pal op het postkoetstraject Keulen - Oostende en het gebouw lag vlak naast de schouwburg. Dit was vooral interessant voor en na de voorstellingen wanneer de theaterbezoekers transport zochten. In 1783 koopt Busso voor 600 pond de paardenstallen, die gelegen waren tussen het Sint-Sebastiaanshof en de

Hoofdwacht. Wanneer onder de Franse overheersing in 1796 de gilden worden afgeschaft, krijgt Busso tevens de mogelijkheid om ook het Hof zelf aan te kopen. Na het overlijden van hem en zijn tweede echtgenote, respectievelijk in 1807 en 1813, worden de gebouwen aan de Kouter verdeeld onder de kinderen.

De postdiensten worden verdergezet door zoon Désiré Joseph Busso. Hij laat het gildehuis slopen. In de plaats komt een nieuw hotel naar ontwerp van Pierre Jacques Goetghebuer. De bouwwerken startten in 1814, maar werden pas afgewerkt in 1818. Een hotel vlak naast de paardenpost was overigens niet slecht bekeken, aangezien postkoetsen ook, zij het beperkt, reizigers vervoerden, waarvan sommigen zeker overnachting zochten. De paardenpost kreeg het echter al snel zwaar te verduren door de opkomst en razendsnelle uitbouw van het spoorwegverkeer. In 1879 kwam er definitief een einde aan de postbedeling per koets in België.

Afb. 1. Porseleinkaart van het Posthotel (ontworpen door Goetghebuer) uit het midden van de 19de eeuw. Collectie Huis Van Alijn.

In 1849 koopt de Maatschappij L'Union, een vereniging van vermogende zelfstandigen, de gewezen paardenpost om er haar feestlokaal in onder te brengen. Het jaar nadien wisselt ook het hotel van eigenaar. Het komt in handen van Christophe Van Loo, die er 100.000 frank voor neertelt. Het gebouw blijft haar horecafunctie behouden. Op het ogenblik van de verkoop wordt het hotel

gerund door Adolphe Pauw. Omstreeks 1858 neemt Karel Dubus, die voordien het Hotel de Flandre aan de Poel openhield, de fakkel over. Vanaf 1869 tot de sluiting van het hotel voor de verbouwing is de uitbating in handen van de familie Vandeputte. (1)

Afb. 2. Situering van het Posthotel tussen de Opera en de feestzaal L'Union aan de Kouter met de toenmalige perceelindeling. Afbeelding bewerkt door de auteur.

Bron: Universiteitsbibliotheek.

Aankoop door de stad

In april 1905 worden het hotel en de taverne Le Caveau openbaar verkocht. Het is de stad die het hotel en de bijhorende grond (in totaal zo'n 1442 m²) zal kopen voor de prijs van 225.300 frank 'uit reden van openbaar nut'. (2) Eigenlijk had de stad haar zinnen gezet op het pand omwille van de strategische ligging tussen de Opera en de Handelsbeurs, en dus niet zozeer voor de hotel-functie. Door de transactie had de stad dit huizenblok volledig in handen, wat een voordeel kon zijn bij eventuele uitbreiding of aanpassing van de gebouwen waartussen het hotel gelegen was.

Nood aan luxehotel

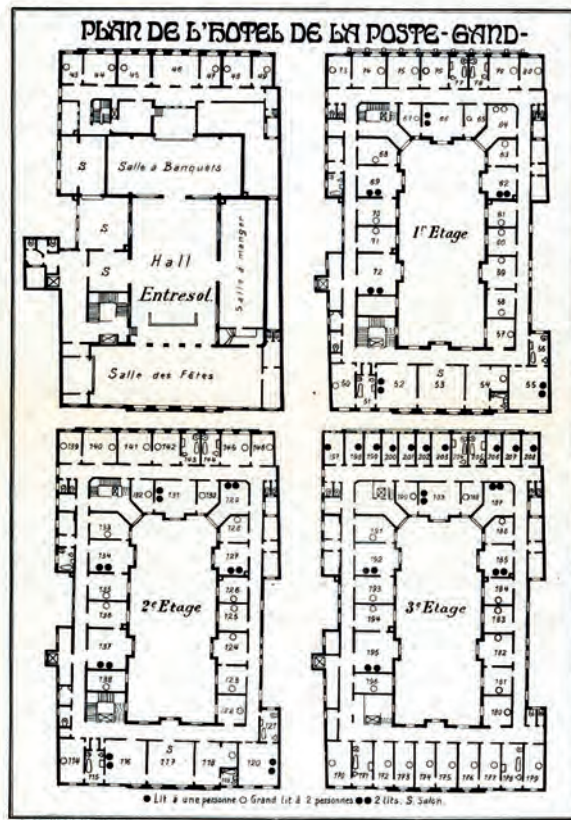
Wanneer precies het idee ontstond om het Posthotel om te vormen tot een luxehotel is niet geheel duidelijk. De plannen van schepen Octave Bruneel (1844-1914), die in 1902 reeds aan de stad had gesuggereerd om het gebouw te kopen, voorzagen dat het hotel kon blijven functioneren en kort na de aankoop van het complex investeerde de stad zelfs in elektrische verlichting. Mogelijks was het idee bij de aankoop zelf al latent aanwezig. Sowieso bleekte de stad van ambitie naar aanleiding van de Wereldtentoonstelling van 1913. Men trok alle registers open.

Afb. 3: Affiche (fragment) uitgegeven naar aanleiding van de heropening van het Posthotel in mei 1910. De uitbater Clément trok duidelijk de kaart van Gent als toeristische trekpleister n.a.v. de nakende Wereldtentoonstelling van 1913. De affiche werd uitgegeven in vier talen.
Bron: Universiteit Gent. Fonds Vliegende Bladen.

In de historische kern werden de belangrijke historische monumenten opgeknapt en werd met 'de grote ontbloting' meer openheid gecreëerd: de monumenten werden ontdaan van sporen van de industriële inbreiding en kregen hun middeleeuwse grandeur terug. Er werd daarbij niet op een kanteeltje meer of minder gekeken, ook al waren sommige ornamenten nooit in bepaalde gebouwen aanwezig geweest. De stad wou zich van haar beste kant laten zien, de (internationale) bezoekers aan de Wereldtentoonstelling moesten ook naar het centrum gelokt worden. Maar waar zouden deze mensen slapen? Bij de recentste Floraliën was gebleken dat veel (gefortuneerde) bezoekers noodgedwongen in Brussel logeerden, omdat in Gent geen hotel naar hun eisen te vinden was. In Baedeker, een bekende reeks reisgidsen van toen, was in de

editie van 1905 zelfs te lezen dat in Gent ‘geen enkel hotel aan de verwachtingen voldeed’. (3) Met de grote tentoonstelling voor de deur moest dit probleem verholpen worden. Om zijn argumenten (en ambitie) kracht bij te zetten las burgemeester Emile Braun (1849-1927) bij de voorstellingen van de plannen op de gemeenteraad van juli 1908 een artikel voor van Adolf Peyre uit L'Indépendance belge, waarin de schrijvende hotelsituatie in een aantal toeristische stadjes uit de Provence werd geschetst. De burgemeester zette Gent zo op hetzelfde niveau als het zuiden van Frankrijk, dat rond de eeuwwisseling een belangrijke toeristische aantrekkingspool werd voor de gegoe-de burgerij.

Afb. 4. Grondplan van de diverse verdiepingen van het Posthotel, ca. 1910.
Bron: Stadsarchief Gent. Reeks G94² Nr. 1136.

Charles en Octave Van Rysselberghe: de architecten

In het stadsarchief worden verschillende voorontwerpen bewaard die ons in staat stellen een vrij nauwkeurig beeld te schetsen van het ontwerpproces. Wat

het project des te interessanter maakt is dat het een samenwerking betreft tussen stadsarchitect Charles Van Rysselberghe en zijn jongere broer Octave. Die samenwerking is niet verwonderlijk. De stadsarchitect had immers weinig of geen ervaring met de bouw van luxehotels (4), zijn broer des te meer. Rond de eeuwwisseling was Octave huisarchitect geweest van de Compagnie Internationale des Grands Hôtels, een dochteronderneming van de Compagnie Internationale des Wagons-Lits, waarvoor hij samen met de Franse architect Georges Chedanne (1861-1940) rond de eeuwwisseling verschillende hotels bouwde in binnen en buitenland, zoals Rivièra Palace in Beausoleil nabij Monaco en het Royal Palace Hotel in Oostende.

De namen van de beide architecten prijken op de plannen, dus het is moeilijk om uit te maken wat het aandeel was van elk in de ontwerpen. De keuze om het Empire-uitzicht van het hotel te bewaren, waarover later meer, kunnen we wellicht toeschrijven aan Charles. Maar het aandeel van Octave, die enkel bij de ontwerpfase betrokken was, moet zeker niet gering geweest zijn. Hij ontving voor deze opdracht de niet onaardige som van 4000 frank, wat erop wijst dat het niet zomaar een adviesopdracht betrof. (5)

Ongeveer parallel met de bouw van het Posthotel zag overigens het Bellevue Hotel in Westende het licht. Dit gebouw geldt als een van de meesterwerken van Octave Van Rysselberghe. Net zoals het Posthotel was dit gebouw voorzien van een centrale hal met feestfaciliteiten en een vide om de inwendig gelegen kamers van licht te kunnen voorzien.

Voorontwerpen

De aanpassingen aan de verschillende ontwerpen stonden vooral in teken van opschaling van de kamercapaciteit. Het oude hotel beschikte bij de openbare verkoop van 1905 over een 33-tal kamers. (6) In een eerste (ongedateerd) ontwerp werd het aantal kamers quasi verdubbeld door een nieuwe vleugel te plaatsen loodrecht op het voorgebouw van Goetghebuer, waarvan de basisstructuur zou bewaard blijven. In een volgend ontwerp, voorgelegd aan burgemeester Braun in augustus 1907, deed het idee van de centrale lichtkoker haar intrede: in het midden van het bouwblok werd een grote binnenplaats voorzien met terrassen. Een monumentale trap verschaftte de gasten toegang tot de verdiepingen. Opvallend was ook een controlepost tussen de eetzaal en het keukengedeelte. Deze elementen verdwenen of werden grondig aangepast in het uiteindelijke ontwerp.

Uiteindelijke ontwerp

Het definitieve project zag ongeveer een half jaar later het licht, omstreeks januari 1908 zoals op een aantal plannen staat aangeduid. In dit ontwerp bleef de ‘vide’ behouden, maar om de capaciteit nog op te kunnen drijven werd de grote koer vervangen door een overkoepelde centrale hal van ongeveer 19m85 op 11m50. De trappenhal werd hier naar de zijkant verdrongen. De belangrijkste aanpassing in dit ontwerp betreft echter de herschikking van de feest- en vergaderinfrastructuur. Deze voorzieningen lagen in de vorige ontwerpen eerder verspreid over verschillende niveaus. Nu werden ze gecentraliseerd op de tussenverdieping: rond de overdekte hal lagen de eetzaal, banketzaal en diverse salons; een dubbele trap verschafte toegang tot een feestzaal die uitkeek op de Kouter. Op het gelijkvloers bevonden zich het restaurant Le Caveau, met een afzonderlijke ingang, de receptie en de keuken achteraan ‘overgansch de breedte van den grond langs de Schelde’. (7) Het onderstreept vooral de belangrijke plaats die de organisatie van diners en bals innam in het ‘businessplan’ van het hotel. Het aantal kamers lag in dit ontwerp rond de 90, goed voor een 160-tal gasten. Bij de voorstelling van het project op de gemeenteraad werd het kostenplaatje geraamd op 450.000 frank. (8)

Aanvang van de werken

Aan de voorgevel van het oude Posthotel was begin juli het volgende bericht te lezen: ‘Fermé pour cause d’agrandissement; réouverture en 1910’. De werken startten evenwel pas in de herfst, nadat in september 1908 de werken werden aanbesteed aan de firma Gebroeders Myncke voor een bedrag van 244.947 frank. Het lastenboek bestond overigens uit twee delen. Een eerste luik behandelde de bouw van een nieuwe kaaimuur (watermuur) aan de achter het hotel gelegen Ketelvaart (9), en de aanleg van de bijhorende funderingen in gewapend beton. De constructie was technisch geen eenvoudige karwei. Ze werd opgetrokken volgens het systeem Hennebique waarvoor aannemer Myncke een concessie op zak had. (10) Dit deel van de werken kostte 16.000 frank. Het tweede deel betrof het optrekken van het gebouw zelf. De aanleg van o.a. sanitair en verwarming vormde het onderwerp van afzonderlijke aanbestedingen.

Gevel aan de Kouter

Er rezen al snel problemen, want bij de afbraakwerken constateerde de aannemer grote barsten in de voorgevel. Stadsarchitect Van Rysselberghe ging op onderzoek. Omdat de meeste barsten zich aan de kant van de Opera bevonden, vermoedde hij dat de barsten in het gebouw reeds ontstaan waren bij de bouw

van de Opera van Louis Roelandt (1786-1864) omstreeks 1837. Een groter probleem vormde evenwel een vermolmde strijk balk in de gevel, waardoor de stabiliteit van het bouwwerk niet gegarandeerd kon worden. De gevel moest daarom afgebroken worden tot aan de eerste verdieping, ter hoogte van de feestzaal, om vervolgens opnieuw in de oorspronkelijke stijl heropgebouwd te worden. De architect maakte meteen ook van de gelegenheid gebruik om de hoogte van het gebouw op te trekken, waardoor tien mansardekamers konden worden toegevoegd. (11)

Het was van begin af aan de bedoeling om het oorspronkelijke uitzicht van het gebouw te bewaren. Maar dat zagen lang niet alle Gentenaars zitten. Een lezer van *La Flandre Libérale*, onder het pseudoniem ‘Un vieux flaneur’, wenste de ‘verschrikkelijk banale’ gevel, destijds geplaatst door ‘vandalen’ Pierre Jacques Goetghebuer dus ter vervanging van het ‘élégante paviljoen’ van de Sint-Sebastiaangilde (12) en verlangde dus het herstel van een gevel in Louis XV-stijl. Ook de krant *La Liberté* vroeg zich in haar editie van 2 oktober 1908 af: ‘[P]ourquoi on s’obstinait à garder une façade sans valeur?’ De Schepen van Openbare Werken, wellicht gebriefd door de stadsarchitect, verdedigt deze keuze: ‘une place à une physionomie qu’il ne faut modifier qu’à bon escient. (13) Op een verstandige manier dus.’

Men wilde de harmonie met de façades van de Handelsbeurs en de Opera, maar ook de andere gebouwen aan de Kouter niet verstoren. De visie omtrent de fysionomie van de omgeving zou Van Rysselberghe overigens ook in andere realisaties hanteren. Zo is het niet toevallig dat hij er bij de bouw van een nieuw Vredegerecht en Krijgsauditoraat aan het Koophandelsplein (1913) voor opteerde om de gevel van Roelandt in het nieuwe gebouw te kopiëren, terwijl hij bv. voor de bouw van een school in de Hippoliet Lammensstraat (1914), een straat in het oud begijnhof Sint-Elisabeth, ervoor koos om de stijl van de oude conventhuisjes te imiteren.

Wel zou de nieuwe gevel ‘ornamentele versieringen’ meekrijgen. De Provinciale Syndicale Kamer voor Nijverheidskunsten organiseerde daarvoor een wedstrijd. De stad kwam met 500 frank prijzengeld over de brug. Als laureaat kwam Rudolph (Rezs) Stagl uit de bus, een jonge beeldhouwer met Hongaarse roots, die gestudeerd had aan de Academie van Brussel. Volgens het wedstrijdreglement waren er aanvankelijk ook smeedwerk en mozaïeken voorzien, maar daarvoor werd geen prijs uitgereikt. Om het effect van natuursteen te verkrijgen kreeg het geheel een simili pleisterlaag. De sculpturale ornamenten kregen een kobaltblauwe tint, terwijl het opschrift ‘Hotel de la Poste - Post Hotel’ in de cartouches werd verguld. (14)

Afb. 5.a. Zicht op de centrale hal met de 'tearoom' van het hotel. Via de dubbele trap op de achtergrond betrad men de feestzaal. (verz. PKHR)

Hotelluitbating

In oktober 1908 werd ook het lastenboek voor de uitbating van het hotel besproken. Terwijl de stad zou instaan voor de leidingen van het sanitair en de centrale verwarming waren de meubilering en overige inrichting voor rekening van de huurder. Dat gold overigens ook voor het onderhoud. In maart 1909 werd Auguste Clément, die reeds het Hotel du Grand Laboureur in Antwerpen runde, als uitbater aangesteld. De huur bedroeg maar liefst 26.000 frank per jaar. De vroege aanduiding van een uitbater had het voordeel dat ook de toekomstige uitbater zo inspraak kreeg in de afwerking van het gebouw. Clément wist heel goed wat hij wilde en zette er graag vaart achter. Zelf hoopte hij om de deuren te kunnen openen in mei 1910, in de hoop zo een graantje mee te kunnen pikken van de Wereldtentoonstelling van 1910 in Brussel, die in april dat jaar haar deuren opende. Of deze deadline zou gehaald worden zou nog moeten blijken.

Verder verloop van de werken

In augustus 1909 werd de plaatsing van de verwarming aanbesteed, (voor 41,280 frank aan de firma Grouvelle, Arquembourg en Co uit Brussel) wat erop wijst dat de ruwbouwwerken tegen die tijd op hun einde liepen. In de

herfst startte ook de zoektocht naar een installateur voor de liften. De keuze viel op de firma Mignot uit Brussel die reeds in veel andere hotels in Brussel en aan de kust voor de elektrische liftinstallaties had gezorgd. Het lijkt erop dat de stad zich heeft mispakt aan dit dossier door geen lastenboek op te stellen, een fout die Van Rysselberghe aan zijn collega stadsingenieur Coune op een enigszins onzekere toon zou bekennen: 'J'ai cru qu'il aurait suffi à ces MM. les spécialistes, qui ne font que garner les hotels de lifts etc., de connaître l'objet de la demande et de voir le plan des emplacements, pour être renseignés! Erreur profonde! Et ne s'arriva ils pas à me parler de 'voltage', 'courants', 'vitesses', 'conditions de fonctionnement' et d'autre misères!' (15)

Toen de problemen zich begonnen op te stapelen, bleek de liftenfirma moeilijk tot de orde te roepen. Clément ergerde zich in maart 1911 aan het feit dat de lift sedert de installatie nog geen week naar behoren had gewerkt: 'il ne c'est écoulé aucune semaine depuis l'installation sans qu'il y ait eu un accroc dans le fonctionnement.' (16) Het toppunt in de malaise werd bereikt toen de rem van de lift haperde en de cabine tegen het plafond botste. Uit miserie sloot hij een duur onderhoudscontract af met de firma Otis, de opvolger van Mignot. De oplevering van de liften zou pas volgen op het einde van 1911.

Afb. 5.b. De tearoom in de centrale hal gezien van de andere kant.

In de winter van 1910 was men volop bezig aan de binnenafwerking. Een stand van zaken werd gegeven in Vooruit van 17 januari: men was naarstig bezig met het pleisterwerk aan de balzaal, dat van de kamers was net afgewerkt, in de gangen werden de mozaïekvloeren gelegd, en in de centrale hal werd de aanzet gemetseld voor de glazen overkapping. De aanbesteding voor de plaatsing van de sanitaire buizen volgde in februari, maar ook dit dossier zou niet zo vlot verlopen. De offertes lagen een pak hoger dan begroot en de aanbesteding bleef zonder gevolg. Uit vrees voor vertraging bij het uitschrijven van een nieuwe aanbesteding kwam Clément zelf met een voorstel over de brug: in ruil voor het forfaitaire bedrag van 25.000 frank zou hij het plaatsen van een ‘sanitaire installatie van eerste rang’ zelf verder afhandelen. (17) Dat was een aanbod dat de stad niet afsloeg, want de offerte van de firma Koerting uit Brussel, die uiteindelijk de klus mochten klaren, bedroeg maar liefst 45.923 frank. De firma stond ook in voor de plaatsing van een (rudimentaire) brandblusinstallatie.

Pas een dag voor de geplande opening kreeg de aannemer de toestemming om de stelling voor de façade weg te nemen. In de zomer werden pas de elektrische installaties opgeleverd. Ook de grote eet- en banketzaal waren nog verre van af: de plaatsing van de lambrisering was nog aan de gang, de beglazing van de grote lanterneau was nog niet rond, de orkestruimte miste nog een balustrade, enz. Ook de signalisatie was nog niet in orde.

Centrale hal

Buiten de slecht werkende lift, mocht het eindresultaat er wel wezen. Veel illustraties van het interieur zijn er niet bewaard, maar dankzij een handvol postkaarten en een aantal beschrijvingen uit de toenmalige kranten kunnen we ons toch een beeld vormen van het interieur.

Zoals eerder beschreven vormde een centrale hal de blikvanger van het complex. Via een dubbele monumentale trap bereikte men de balzaal, die boven Le Caveau gelegen was en de feestvierders een uitzicht bood over de Kouter. In *La Flandre Libérale* stond volgende impressie te lezen over de zaal: ‘Le parquet en chêne ciré permettra d’en faire, entre autres, une superbe salle de balle, dont l’éclairage a giorno sera assuré par sept lustres et quatorze girandoles d’une grande richesse, comme, du reste, tout le mobilier.’ (18) In overeenstemming met de buitengevel werd deze zaal een neo-empire interieur toegemeten, andere zalen kregen een indeling in Lodewijk XVI-de-stijl.

Kamers

De kamers waren bereikbaar met de stuurse personenlift of de met marmer beklede trap errond. Op de eerste en tweede verdieping waren er telkens vier appartementen van ‘eerste rang’ met zicht op de Kouter. Deze luxeappartementen bevatten, volgens het verslag in *La Flandre Libérale* van 4 juli 1908, elk een salon, balkon (althans op de eerste verdieping), slaapkamer met twee bedden, een afzonderlijk wc, bad- en toiletkamertje. Daarnaast waren er op de eerste, tweede en derde verdieping ook nog telkens een dertigtal kamers met één of twee bedden. (19) De kamers waren uiteraard voorzien van alle moderne comfort. Zo waren er centrale verwarming en elektrische verlichting op elke kamer. Stromend water in elke kamer bleek nog niet haalbaar. Het sanitair (wc, ‘badkabinetten’ en waterkranen) was gemeenschappelijk. Maar toch was het voor die tijd al een enorme verbetering, wetende dat men zich toen in vele andere hotelletjes nog moest behelpen met lampetkannen! Ook bij de sluiting van het hotel begin jaren 1960 was slechts een derde van een eigen badkamer voorzien. Wat de meubilering van de kamers betreft was oorspronkelijk drie vierde van de kamers ingericht met meubels in acajou en citroenhout, de overige kamers in een ‘Engelse stijl’. Volgens de gegevens in *Baedecker* had je al een kamer voor een nacht vanaf 4 frank, wat een scherpere prijs was dan in het oude hotel waar de kamerprijs startte aan 4,5 frank. De slaapkamers voor het personeel bevonden zich op een tussenverdiep boven de keuken. Daar was nog de linnenkamer ingericht en ook een plaats voor het orkest die uitgaf op de banketzaal.

Restaurant

Ook met de inkleding van *Le Caveau* werd uitpakket. Het restaurant werd aangekleed met in totaal 383 vierkante meter ‘onvergankelijke’ kunstkeramiek door het *Maison Helman* uit Brussel (*Sint-Agatha Berchem*), toen een van de belangrijkste Belgische producenten van faience. Helaas bleven er geen interieurfoto’s daarvan bewaard, maar volgens een beschrijving in *Le Bien Public* stelden de tegeltableaus diverse historische figuren voor die een belangrijke rol hebben gespeeld in de Gentse geschiedenis zoals *Jacob Van Artevelde*, *Lieven Bauwens*, *Sint-Amandus* en *Antonius Triest*. (20)

De firma tekende ook voor de inrichting van de koelinstallatie in de bierkelder en van de ‘vischbak’. Blijkbaar was dit een specialiteit van de firma, die in Brussel reeds de koelkamers van diverse vooraanstaande hotels en restaurants had verzorgd. (21) De kosten werden geraamd op zo’n 32.800 frank. De stad kwam gedeeltelijk tussen in deze extra uitgaven. (22)

Afb. 6. Menukaart van Le Caveau, ca. 1910.
Bron: Universiteit Gent. Fonds Vliegende Bladen.

Afb. 7. Eetzaal. De positie van de orkestbak achteraan maakt duidelijk dat het hier gaat om de ruimte die initieel als balzaal was ingericht. Bron: Internet.

Promopraatje voor de opening

In een interview met *Le Bien Public* in mei 1910 verkondigde de uitbater Clément dat *Le Caveau* op het einde van die maand de deuren zou openen en het hotel een paar weken later op 18 juni. Verder verkondigde hij dat de meubels eerstdaags zouden geleverd worden. Het artikel omvatte een uitgebreide beschrijving van het hotel, een weinig subtiel promopraatje, waarbij de elementen van modern comfort werden onderstreept: luchters in Louis XVI-stijl droegen geen booglampen maar gloeilampen. Naast een personenlift beschikte het hotel ook over een goederenlift en een monte-plat. Ook de poetsvrouwen kregen een modern snufje in handen: stof werd weggenomen met stofzuigers. Het ging hier nog niet om een individueel toestel, maar om een centraal buizensysteem ‘dont les bouches sont installés à chacun des étages’. (23) De eerste stofzuigers wogen immers loodzwaar en waren enkel weggelegd voor de happy few. Het ‘folietje’ kostte maar liefst 2.900 frank. (24)

Na de Wereldtentoonstelling van 1913

Het hotel zou heel wat vooraanstaande gasten te slapen leggen. Volgens de getuigenis van de Duitse soldaat Heinrich Wandt (1890-1965) stond de zaak vlak voor de Eerste Wereldoorlog aan de rand van het faillissement, maar

dankzij de huisvesting en de schranspartijen van de Duitse militairen, van wie vele officieren werkzaam waren in de Etappen-Inspektion of de Kommandatur aan de Kouter, verdiende Clément toch goed geld tijdens de oorlogsjaren. Na een tyfusuitbraak in 1916, geïmporteerd door een keukenmeid, diende het hotel tijdelijk te sluiten. Na aandringen bij de bezetter kon de zaak toch weer open. (25)

Afb. 8. Achtergevel van het Posthotel, ca. 1925, fotograaf. Vandersypt-Boute.
Bron: Stadsarchief Gent. romVII 1643_4/1925)

In 1924 wenste de hoteleigenaar de sanitaire installaties te vernieuwen en de resterende 62 kamers van stromend water te voorzien. Onderhandelingen met de stad i.v.m. de financiering van de werken en de herziening van het huurcontract resulteerden in een openbare verkoop van het gebouw. In januari 1925 wisselde het hotel voor 1.250.000 frank van eigenaar. Dat werd niemand minder dan Auguste Clément zelf.

fb. 9. Zicht op de Ketelbrug en de gebouwen aan de Ketelvest, begin 20ste eeuw. De vierde gevel (achter de lantaarn) is een zeldzaam zicht op de achtergevel van het Posthotel. Alle gevels zijn realisaties van Charles Van Rysselberghe. Net zoals aan de Kouter, trachtte de architect hier 'de fysionomie' van de omgeving te respecteren. Zo is de gevel van het gewezen Vrederegerecht niet meer dan een kopie van de gevel van de Opera, een ontwerp van Louis Roelandt. Bron: Beeldbank Stad Gent.

De sloophamer

In 1961 sloot het hotel zijn deuren en kwam het te koop te staan. In een bijdrage over de Kouter sprak jurist Pierre Kluyskens (1921-1980) de hoop uit dat het gebouw haar hotelfunctie zou behouden: 'Alles laat [...] voorzien dat het gebouw een hotel zal blijven; er zijn, naar het schijnt onderhandelingen aan de gang met twee ernstige liefhebbers, een grote brouwerij en een verzekeringsmaatschappij, die beiden, indien zij eigenaar worden van het complex, zijn huidige bestemming zullen behouden.' (26) Waar Kluyskens zijn informatie vandaan haalde is niet duidelijk, maar uit een dossier bewaard in het Gentse stadsarchief blijkt dat de stad zelf erg geïnteresseerd was om het gebouw (opnieuw) te kopen. Men vreesde immers, overigens niet onterecht,

dat met de verkoop aan particulieren het hotel wel eens zou kunnen verdwijnen en dat terwijl 'het Gentse hotelwezen in zijn huidige structuur niet opgewassen is om in de noden van een moderne en in volle expansie zijnde internationale havenstad te voorzien.' (27)

Terwijl de stad het gebouw zou aankopen, zou een privégroep, gevormd in de schoot van de Kamer van Koophandel en Nijverheid, de nodige fondsen bijeenzoeken om de exploitatie van het hotel te garanderen. De stad nam in september 1961 een optie, maar zag in december toch af van de aankoop. Twijfels over het welslagen van de fondsenwerving door de privégroep, maar vooral ook een negatief schattingsverslag, zorgden ervoor dat de stad niet verder ging met het project. Twee schatters, door de stad aangesteld, troffen in november van dat jaar immers een sterk uitgeleefd hotel aan en oordeelden dat de noodzakelijke modernisering 'verscheidene miljoenen' (28) zou bedragen. Bovendien achtte men de tijd van de grote luxehotels voorbij, waardoor de zware investering wellicht nooit zou renderen. De deficittaire stad zou voor de aankoop sowieso een zware lening moeten afsluiten.

Er werd snel een andere koper gevonden, want ook in de jaren 1960 gold de Kouter als dé toplocatie voor vastgoed in de stad. In februari 1962 verwierf de Banque de Paris et des Pays-Bas, voorloper van het huidige BNP Parisbas, het gebouw voor 15 miljoen frank. Daarmee was niet alleen het lot van het hotel, maar ook dat van het gebouw zelf, bezegeld. In 1968 verrees het huidige appartementsgebouw. De nieuwe 'prestigeappartementen' werden neergepoot door het Antwerpse aannemersbedrijf Amelinckx, dat onder meer ook verantwoordelijk was voor de drie grote appartementsgebouwen aan de Nieuwe Wandeling begin jaren 1970. Op de benedenverdieping was in de jaren 1970 het kantoor van de voornoemde bank gevestigd en nadien, van 1980 tot 1990, de stadsbibliotheek. (29) Tegenwoordig is er een filiaal van Standaard Boekhandel te vinden.

Bronnen

Artikels en boeken

Baeck, M. (2015). Het Maison Helman Céramique: een halve eeuw bedrijfsgeschiedenis. In : Erfgoed Brussel, nr. 15-16, p. 63-77.

Baedeker, K. (1905). Belgique et Hollande, y compris le Luxembourg: manuel du voyageur. Ed. 18, Leipzig: Baedeker. pp. 480.

Chatelet, R. (1983). Geschiedenis der Gentse Posterijen. Gent: [Eigen beheer]. pp. 124.

Devuyst, W., Everaert, G. (2001). De Handelsbeurs: metamorfoses van de Gentse Hoofdwacht (18de-begin 20ste eeuw). In: Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent, jg. 55, p. 297-346.

Kluyskens, P. (2012). De Kouter. In: Ghendtsche-Tydinghen, jg. 41, nr. 4, p. 300-318.

Musschoot, D. (2017). Van Ottogracht tot Krook: het verhaal van de Gentse stadsbibliotheek (1804-2017). Gent: Snoeck. pp. 159.

Wandt, H.; Het Frontparadijs: oorlogsrelaas van een Duits soldaat in Gent. Heruitgave verzorgd door Hendryckx, M. (2013). Veurne: Hannibal, 2014. pp. 285.

Seriële publicaties

Gemeentebulletijn van de Stad Gent 1905-1910; Le Beton armé, nr. 11(1908) 125; La Flandre Libérale, 1901-1910; La Liberté d.d. 02/10/1908; Le Petit bleu, d.d. 29/10/1908; Vooruit, 1909-1910; Wegwyzer der Stad Gent, 1832-1907.

Internet

Vanhees, B. (2012). Smaakvolle elegantie... Het Gentse Hotel de la Poste en zijn very cosy tea-room. <http://www.retroscoop.com/amusement.php?artikel=175> Geraadpleegd op 21/11/2020.

Archieven

Stadsarchief Gent:

Reeks G94 (2): Lastenboeken Nr. 113 (1908) Herbouwen van het Posthotel, Nr. 1158 (1909) Posthotel. Inrichten van verwarmingstoestellen, Nr. 1175 (1910) Posthotel. Leveren en inrichten van een buizenstelsel voor koud en warm waterverdeling en de gezondheidstoestellen.

Plannen van de Technische Dienst. Map 23a Posthotel (met een 26-tal plannen).

Overige reeksen. G12 G1a4; G12 G1a4.3, G94(3) 1906-2, G94(3) 1910-29, G94 (3) 1914-24, rom VII 1973-3, rom VII 1643-4/1925 (Kouter).

Universiteit. Gent. Fonds Vliegende bladen:

Hôtel de la Poste BIB.VLBL.HFIII.H.007.09; Poste. Hôtel de la Poste BIB.VLBL.HFI.L.P.001.10; Poste. Hôtel de la Poste BIB.VLBL.HFI.PKP.004.12

Noten

- Gegevens uit de diverse edities van de Wegwyzer der stad Gent
- Stadsarchief Gent. Reeks G12. Nr. G1a4.3
- Gemeentebulletijn van de stad Gent. (1908) II, Zitting van 06/07/1908 p. 66. '[E]n ouvrant le 'Baedecker' (sic) on lit qu'à Gand il n'y a aucun hôtel convenable.' & Baedeker (1905), p. 157. 'Aucun [hotel] n'est á la hauteur des exigences.' Baedeker had het weliswaar over de 'betere' hotels; in de introductie was bovendien te lezen dat het Belgische en Nederlandse aanbod van hotels sowieso niet te vergelijken was met de Duitse en Franse standaarden. Luxehotels waren er eigenlijk alleen te vinden in Brussel en Oostende. Op het aanbod aan gewone, traditionelere hotels had de reisgids overigens niets aan te merken.
- In 1909 opende in Oostende het Hotel des Thermes, dat volgens sommige bronnen ook van de hand van Charles Van Rysselberghe was. Het lijkt ons echter erg onwaarschijnlijk dat Octave niet betrokken zou zijn geweest bij dit project. Later werkte Charles ook mee aan de restauratie en renovatie van het Sint-Jorishof aan de Botermarkt.
- Stadsarchief Gent. rom VII 1973_3.
- Stadsarchief Gent. Reeks G12. nr. G 1 a 4. Akte van 1898.
- Gemeentebulletijn van de stad Gent. (1908) II, Zitting van 06/07/1908 p. 43.

- Gemeentebulletijn van de stad Gent. (1908) II, Zitting van 06/07/1908 p. 39. Naar aanleiding van de verkoop van het hotel in 1925 berekende de toenmalige stadsarchitect Jules Van Volden (1865-1941) dat het project uiteindelijk 822.387,28 frank (incl. aankoopprijs) heeft gekost.
- In 1905 meldde de stadsarchitect reeds dat de kaaimuur aan de Ketelvest in slechte staat verkeerde en dat er zelfs instortingsgevaar dreigde. Zie: Gemeentebulletijn der Stad Gent, d.d. 31/06/1905, p. 55-56.
- Beton Armé, 11e jg. Nr. 125, oktober 1908, p. 145. Concessie nr. 39087.
- Stadsarchief Gent. Reeks G94² Nr. 1136. Brief van Charles Van Rysselberghe aan Burge-meester Braun, d.d. 3/10/1909.
- La Flandre Libérale, d.d. 06/09/1908: 'la façade déplorablement banale de l'Hôtel de la Poste, substituée par des vandales à celle si élégante du pavillon de la confrérie Saint-Sébastien'
- La Liberté, d.d. 02/10/1908.
- Stadsarchief Gent. Reeks G94² Nr. 1136. Brief van Hauman, d.d. 17/05/1910.
- Stadsarchief Gent. Reeks G94² Nr. 1136. Brief van Van Rysselberghe aan Coune, d.d. 14/08/1909.
- Stadsarchief Gent. Reeks G94² Nr. 1136. Brief van Clément aan de firma Otis, d.d. 10/03/1911.
- Stadsarchief Gent. Reeks G94² Nr. 1136. Brief van Clément aan het stadsbestuur, d.d. 24/03/1910.
- La Flandre Libérale, d.d. 13/05/1910. L'Hotel de la Poste et le Caveau
- Wat betreft het aantal kamers vonden we de meest uiteenlopende cijfers. Op basis van de beschrijving bij de voorstelling op de gemeenteraad en documenten in het bouwdoossier komen we op zo'n 95-tal, terwijl verder over slechts 64 kamers wordt gesproken. In andere bronnen heeft men het dan weer over 80 en 87 kamers. In het uitgebreide interview met de uitbater bij de opening in 1910 en in de reisgids van Baedeker (ed. 1910) valt zelfs het cijfer van 200 kamers (en 50 badkamers), maar dat klopt zeker niet.
- Le Bien Public, d.d. 13/05/1910.
- Baeck, M. (2015), p. 63-64.
- Voor twee-derde, terug te betalen door de huurder.
- Le Bien Public, d.d. 13/05/1910.
- Stadsarchief Gent. Reeks G94² Nr. 1136. Brief van Clément aan het stadsbestuur, d.d. 27/12/1909.
- Wandt, H. (2013), p. 50, 101, 174 en 181-182.
- Kluyskens, P. (2012). De Kouter. In: Ghendtsche-Tydinghen; jg. 41, nr. 4, p. 302.
- Stadsarchief Gent. Reeks. rom VII. Nr. 1973_3. Brief van de Kamer van Koophandel en Nijverheid aan het stadsbestuur, d.d. 27.11.1961.
- Stadsarchief Gent. Reeks. rom VII. Nr. 1973_3. Schattingsverslag, d.d. 16/11/1961.
- Zie: Musschoot, D. (2017), p. 67.